

Justitsministeriet

Dato: 25. maj 2009

Dok.: IHT40596

Sagnr.: 2008-740-0299

Udkast til tale

**Samråd i Folketingets Retsudvalg den 27. maj 2009,
kl. 12.00 om forslag til lov om ændring af retsplejeloven
(Dommeres fremtræden i retsmøder) (L 98)**

Samrådsspørgsmål A-C

*Retsudvalget har stillet følgende spørgsmål til besvarelse
af justitsministeren i samråd den 27. maj 2009:*

”Spørgsmål A

Vil ministeren redegøre for lovforslagets tilbliven, herunder den konkrete anledning og diskussion, som førte til lovforslagets fremsættelse?

Spørgsmål B

På Retsudvalgets høring om lovforslaget udtalte Pernille Boye Koch: ”Jeg mener derfor heller ikke, der kan herske nogen tvivl om, at der med lovforslaget om dommeres fremtræden i retsmøder er tale om indirekte diskrimination, da det i særlig grad er tiltænkt og også primært vil have betydning for kvindelige muslimske jurister. Det fortæller både lovforslagets forhistorie og de forskellige reaktioner og diskussioner, der har fundet sted i den offentlige debat.” jf. L 98 – bilag 13. Vil ministeren uddybe, hvorfor regeringen ser anderledes på lovforslaget?

Spørgsmål C

Vil ministeren uddybe svaret på L 98 – spørgsmål 48, hvoraf det fremgår, at selv et neutralt formuleret forslag, som var rettet mod det muslimske hovedtørklæde ville rejse alvorlige spørgsmål i relation til grundloven og international ret.”

1. Jeg vil gerne starte med at takke for indkaldelsen til at komme og redegøre over for Retsudvalget for nogle spørgsmål om lovforslaget om dommeres fremtræden i retsmøder – L 98. Ikke ”tørklædeloven”, som mange deltagere i den offentlige debat ynder at kalde det, men lovforslaget om dommeres fremtræden i retsmøder!

Det er i sammenhængen fristende at sige, at de tre samrådsspørgsmål trods en neutral formulering reelt synes at dreje sig om det samme, nemlig: Er regeringen ikke i realiteten blot ude på at forhindre kvindelige muslimske jurister i at blive dommere?!

-- Jeg undskylder denne letkøbte ”parallelforskudte” indledning!Men går ud fra, at Retsudvalget er enig i, at det er hensigtsmæssigt at besvare de tre samrådsspørgsmål samlet.

2. Hvis jeg har ret i, hvad det underliggende spørgsmål er, så er det samlede svar kort og enkelt: Nej! Regerin-

gens lovforslag er ikke rettet mod en bestemt befolkningsgruppe. Regeringens lovforslag går ud på at fastslå et generelt princip i lovgivningen om, at dommere i retsmøder skal fremstå politisk og religiøst neutrale. I overensstemmelse hermed omfatter de foreslåede regler enhver form for meningstilkendegivelse under retsmøder om ethvert politisk eller religiøst spørgsmål.

Når det er sagt, vil jeg tilføje, at jeg naturligvis godt kan forstå, at spørgsmålet rejses. For det er jo en kendsgerning, at den offentlige debat, der har været om denne sag, både før og efter lovforslagets fremsættelse har kredset meget om dommers eventuelle brug af religiøst motiveret hovedbeklædning i retten. Det illustreres jo bl.a. af de debatindlæg, som Retsudvalget har bedt mig kommentere i spørgsmål nr. 76-78 vedrørende lovforslaget.

Når debatten om dommers fremtræden i så høj grad er kommet til at handle om religiøs hovedbeklædning, skyldes det efter min opfattelse flere forhold, som regeringen

ikke har været herre over. Især medførte det, som alle nok husker, stærk debat, da Dansk Folkeparti sidste år lancerede en annonce- og plakatkampagne, som bl.a. med overskriften ”Underkastelse” og undertitlen ”Gi’ os Danmark tilbage” viste en person i dommersædet iført, hvad der i annoncen blev kaldt ”islamisk hovedtørklæde”. Annoncen præsenteredes bl.a. som DFs reaktion på Domstolsstyrelsens meget omtalte personaleadministrative vejledning, som i et afsnit om generelle krav og forventninger til domstolspersonales personlige fremtræden forholdt sig specifikt til brug af – som man skrev - tørklæde, turban eller lignende hovedbeklædning af religiøse eller kulturelle grunde. Det fulgte bl.a. af vejledningen, at der efter gældende ret ikke er noget til hinder for, at en dommer under retsmøder vil kunne bære religiøst begrundet hovedbeklædning, så længe ansigtet ikke er tildækket.

Regeringen drog bl.a. under indtryk af den stærke debat den generelle konklusion, som er beskrevet i lovforsla-

gets bemærkninger - nemlig følgende: Religiøse spørgsmål har i de senere år spillet en stigende rolle i den offentlige debat her i landet bl.a. i lyset af indvandringen af personer med forskellig religiøs baggrund, og spørgsmål om religiøst tilhørsforhold m.v. er i den forbindelse generelt blevet væsentligt mere kontroversielle end tidligere. Jeg vil gerne understrege, at dette alene var en konstatering fra regeringens side, ikke en bebrejdelse rettet mod nogen. Efter regeringens opfattelse er det imidlertid væsentligt, at der ved domstolene – som har en ganske særlig position i samfundet, fordi man har den endelige afgørelse af konkrete retstvister mellem borgerne og mellem borgerne og myndighederne – tages højde for den beskrevne udvikling og ændrede situation. Det bør efter regeringens opfattelse ske ved, at dommere i retsmøder – dvs. hvor den judicielle virksomhed udøves direkte over for parter og andre – undlader at tilkendegive et bestemt religiøst eller politisk tilhørsforhold m.v.

Lovforslaget går derfor i al sin enkelhed ud på, at man i retsplejeloven fastsætter et sådant princip om neutral fremtræden i retsmøder.

3. I de stillede samrådsspørgsmål er der også rejst spørgsmål om lovforslagets forhold til grundloven.

Der har som bekendt allerede været megen fokus på dette spørgsmål, og jeg har noteret mig, at spørgsmålet bl.a. blev taget op i forbindelse med den høring, som Retsudvalget holdt den 11. marts 2009 vedrørende lovforslaget.

I den forbindelse gav Pernille Boye Koch, som er lektor ved Syddansk Universitet, udtryk for, at – og nu citerer jeg fra hendes indlæg – ”lovforslaget efter alt at dømme ikke strider mod grundloven”.

Jeg er enig i den konklusion fra Pernille Boye Koch.

Derimod er jeg ikke enig i Pernille Boye Kochs betragtning om – som citeret i samrådsspørgsmål B – ”at der [ikke] kan herske nogen tvivl om, at der med lovforslaget om dommeres fremtræden i retsmøder er tale om indirekte diskrimination, da det i særlig grad er tiltænkt og også primært vil have betydning for kvindelige muslimske jurister.”

Som der klart er givet udtryk for i lovforslagets bemærkninger samt i forbindelse med 1. behandlingen af lovforslaget og i de efterfølgende besvarelser af spørgsmål fra Retsudvalget, så er formålet med lovforslaget – på baggrund af den udvikling, jeg lige har beskrevet - at varetage hensynet til, at dommere i retsmøder, hvor retten udøver sin virksomhed i forhold til borgerne mv., fremstår neutrale, og dermed understøtte befolkningens almindelige respekt for og tillid til domstolene som den dømmende magt.

Og jeg vil gerne endnu engang slå fast, at det foreslåede krav om neutral fremtræden i retsmøder vil gælde generelt, og den foreslåede lovbestemmelse omfatter således alle religiøse tilhørsforhold og meningstilkendegivelser om religiøse og politiske spørgsmål.

Justitsministeriets konklusion i relation til spørgsmålet om lovforslagets forenelighed med grundloven er således fortsat, at grundloven – herunder bestemmelsen i § 70 om forbud mod diskrimination på grund af trosbekendelse – ikke er til hinder for, at der indføres en generel ordning som den, der foreslås i den nye bestemmelse i § 56 i retsplejeloven.

Jeg vil i den forbindelse i øvrigt henvise til bl.a. besvarelsen af spørgsmål nr. 63 vedrørende lovforslaget.

4. Til sidst vil jeg knytte et par uddybende bemærkninger til Justitsministeriets svar på spørgsmål nr. 48 vedrørende lovforslaget.

I den pågældende besvarelse har Justitsministeriet forholdt sig til den hypotetiske situation, at der måtte blive fremsat et lovforslag, som trods en neutral formulering i praksis alene ville omfatte kvindelige dommere, der bruger et muslimsk hovedtørklæde.

Som anført i mit svar på spørgsmål nr. 48 ville et sådant lovforslag efter Justitsministeriets opfattelse rejse alvorlige spørgsmål i forhold til både EU's ligebehandlingsdirektiv, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og grundloven.

Et sådant lovforslag ville medføre en indirekte forskelsbehandling af kvinder på arbejdsmarkedet og dermed være omfattet af EU's direktiv om ligebehandling af mænd og kvinder fra 2006, der forbyder både direkte og indirekte forskelsbehandling.

Et forbud, der i praksis alene omfattede dommere, der bruger et muslimsk hovedtørklæde, ville stille *kvindelige* muslimske dommere ringere end deres *mandlige* kolleger, som fortsat ville kunne bære religiøs hovedbeklædning, og dermed være udtryk for usaglig forskelsbehandling på grund af køn. Et sådant forbud ville derfor være i strid med EU-retten.

Derudover ville et lovforslag – som omtalt i spørgsmål nr. 48 – rejse alvorlige spørgsmål i forhold til diskriminationsforbuddet i artikel 14 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention samt i forhold til grundloven.

Som jeg har været inde på før, er der dog under alle omstændigheder tale om en hypotetisk diskussion.

5. Sammenfattende er lovforslaget altså ikke rettet mod nogen bestemt befolkningsgruppe, og lovforslaget er efter Justitsministeriets opfattelse ikke i strid med grundloven eller Danmarks internationale forpligtelser.

